

Rummet finder sted

Redaktionelt forord

Rummet finder sted. Det finder sted i nye bøger, artikler, seminarer og i en forøget opmærksomhed indenfor planlægning og økonomi. Der er sket noget med rummet. Det har vendt sig. Eller vi har vendt os mod det. Analysen af ideer, ord og tegn informeres af analyser af deres placering og materialisering i rummet. En pibe er ikke længere bare en pibe; den gør noget ved sin ejer og hele stemningen i det rum, hvor den ryges. En boligblok er ikke bare et sted hvor mennesker opbevares, men et sted, hvor menneskene kontinuerligt skaber og skabes af deres omgivelser og de muligheder, de gives for at tilegne sig, bruge og indvirke på deres omverden. Vi er hjemme hos hinanden, når vi chatter på internettet, og vi rækker på et øjeblik rundt om kloden, men vi er samtidig enestående isolerede med fingre, øjne og kropsholdning rettet mod tastatur og skærme, hvor lys og lyd reducerer mangfoldigt liv til digitale impulser. Alt, hvad vi gør, gør vi et sted, og det er oplagt, at vi og stederne gensidigt påvirker hinanden. Hvordan bliver et menneske, der altid sidder *foran* en skærm? Hvad vil det sige at have hjemme, at bebo, at være knyttet til et sted? Hvad betyder det, at nogen rejser hele tiden, mens andre ikke kan komme ud af stedet? Hvordan orienterer vi os i rummet, og skaber modeller for og forklaringer på hvordan positioner udveksles og forandres? Måderne, hvorpå vi forstår og ikke mindst forvalter rummet, har en række både eksistentielle og politiske konsekvenser. Måderne vi tænker rumligheden på, er med til at påvirke, måderne vi tænker det politiske og forsøger at løse politiske problemstillinger.

Emnet for dette nummer af SLAGMARK er den interdisciplinære reorientering omkring begreberne rum og sted, der har fundet sted i en række human- og

samfundsvidenskabelige discipliner i løbet af især sidste halvdel af det 20. århundrede. Gennemgående ser vi med den spatiale vending en stigende opmærksomhed på rummets evne til at samle, rumme og situere menneskelivet. Vi ser udviklingen af en forståelse af rummet som relationelt, materielt praktiseret og under stadig konstruktion. De tænkere, der forstår sig selv som eksponenter for en spatial vending, forstår og anvender de spatiale begreber på mange forskellige måder, med meget forskellig erkendeinteresse og med heraf følgende forskellige både optikker og resultater, og nogle gange på måder, der modsiger hinanden. Det vil også fremgå ved læsningen af artiklerne. Nogle artikler forholder sig eksplicit på et metateoretisk niveau til den spatiale vending, andre er nærmere at betragte som eksempler på, hvad en rumligt orienteret analysestrategi kan bidrage med indenfor en række forskellige videnskabelige fagfelter.

Vi valgt at oversætte ”spatial turn” med spatial vending. Man kunne også med rimelighed, som eksempelvis Kisten Simonsen gør det i sin artikel i dette nummer, have valgt at oversætte det med rumlig vending. Med valget af ”spatial” forsøger vi at undgå at prioritere rum eller sted alene som vendingens fokus, men sigter i stedet til optagetheden af at tænke med og gennem en redefinering af begreberne rum og sted. Der er flere i den internationale litteratur, der har gjort en dyd ud af at sondre og udpege kvalitative forskelle mellem en henholdsvis spatial, topologisk og topografisk vending. Det er en diskussion, vi ikke vil gå ind i her, men interesserede kan blandt andet konsultere Stephen Günzels artikel ”*Spatial Turn – Topographical Turn – Topological Turn – Über die Unterschiede zwischen Raumparadigmen*” (Günzel 2008).

Der har langt tilbage i historien været en filosofisk opmærksomhed på netop *topos*, stedet, og på, at rum finder sted. Stedet og spørgsmålet om, hvor noget befinder sig, tilskrives en helt afgørende ontologisk betydning allerede hos Aristoteles (Aristoteles 1987:149), filosofihistoriens første store stedsteoretiker. Med den moderne fænomenologi hos eksempelvis Martin Heidegger, Maurice Merleau-Ponty og K.E. Løgstrup bliver dette ontologiske forhold artikuleret som en opmærksomhed på, at rum altid allerede er stedsligt. Uden sted intet rum. Den spatiale vending kan i dette perspektiv ses som en generindring snarere end som en nyopdagelse. Vi havde fortrængt betydningen af, at vi er rumligt situerede væsener i nogle hundrede år, og derfor er det på tide at vende os mod rummet, ligesom vi allerede længe har været vendt mod tiden: historicitet, indlejrethed i tradition og overlevering. Den altid allerede historiske væren er ved at blive suppleret af en fornyet forståelse af spatialitet, rumlig væren, kroppens, praksisformernes og stedets betydning for erkendelsen og for filosofisk og politisk tænkning.

Men hvori består da den spatiale vending? Måske kan det bedst illustreres kort ved at tage udgangspunkt i det billede af rumlighed, der i en lang række af rekonceptualiseringer som minimum *gøres op med*. Den ”vulgære” forståelse, for at bruge en heideggersk term, er et historisk resultat af den abstrakte, matematiserede forståelse af, hvad rum er, der udvikles med den moderne naturvidenskab ikke mindst med Galileo Galilei, René Descartes og Isaac Newton og matematiseringen af videnskaberne. Men det er samtidig en abstraheret forståelse, der ofte kan genfindes i de fleste menneskers umiddelbare konnotationer til begrebet rum. Ved rum er det let at tænke dét, som det hele er i. Rummet er ikke bordet eller stolene eller træerne eller planeterne, men det, som de er placerede i. På den måde er ”rum” en slags neutral container, et koordinatsystem eller en baggrund for alle de værende ting. Skal man endelig tænke et alternativ til denne forestilling om et ”objektivt”, prækonfigureret rum, kan det forekomme at måtte være lige modsat, et ”subjektivt” rum, dvs. en slags ramme, vi lægger ned over verden for overhovedet at kunne erkende noget. En ”anskuelserform”, som Immanuel Kant kaldte det.

I *Væren og Tid* fra 1927 giver Martin Heidegger en tredje forklaring: ”*Rummet er ikke i subjektet, og verden er heller ikke i rummet*. Rummet er snarere ”i” verden, for så vidt som den for tilstedeværen konstitutive i-verden-væren allerede har åbnet rum” (Heidegger 2007 [1927]: 136). Rumlighed er noget, der finder sted i verden gennem situationerne, praksisformerne, tingene, stederne, landskaberne; det, der giver sig som rumligt.

Der er aldrig først og fremmest givet en tredimensionel mangfoldighed af mulige positioner, der så udfyldes med forhåndenværende ting. Denne rummets dimensionalitet er endnu tilhyllet i det vedhåndenværendes rumlighed. ”Oppe” er ”ved loftet”, ”nede” er ”ved gulvet”, ”bagved” er ”ved døren”; ethvert *hvor* er afdækket gennem den dagligdags omgangs gange og veje og er udlagt omsorgsfuldt, ikke konstateret og noteret gennem nogen betragende udmåling af rum. (ibid.: 128).

Der er ikke rum ”på forhånd”, men rummet viser sig igennem det rumlige. ”Rummet finder sted” vil således sige: Der er rum igennem det, der finder sted. Det, der er, rummer, giver rum. Det vil ikke sige, at det ikke kan være en meningsfuld beskæftigelse at måle afstanden fra Herning til Silkeborg eller at lave geometriske modeller af cylindere og kuber eller at beregne Saturns månens baner om planeten. Men det vil sige, at disse beskæftigelser springer ud af en oprindelig, rumligt situationeret tilstedeværen. De er en slags konstruktive abstraktioner, kunne man sige. Problemet med den ”vulgære” opfattelse er, at den tager en bestemt type af konstruktive abstraktioner som billede på, hvad rum overhovedet er. I den forstand omven-

des forholdet mellem det rumligt værende og det abstrakte rum: Den konstruktive abstraktion er mulig på grund af den mere oprindelige forståelse af det rumligt værende; der er ikke først en abstrakt rumlighed og så rumligt værende ting i den.

Så vidt en af Heidegger inspireret forklaring af den vending, der er temaet for dette nummer. Der er langt fra enighed blandt de mange teoretikere, der kan betragtes som bidragsydere til den spatiale vending, om, hvoraf vendingen præcist udsprang, og hvem der bør udpeges til dens kanoniserede heroer: Var det Heidegger, der (gen)opdagede den situerede i-verden-væren og dermed den altid allerede rumligt strukturerede forståelse? Var det Foucault, der tænkte horisontale magt- og subjektstrukturer og insisterede på en rumlig dimension i idéhistoriske analyser med lige så stor ret og værdighed som tidligt-historiske dimensioner? Var det geografien og den geografiske tænkning selv, der ekspanderede og formåede at eksportere sine indsigter og metodiske greb til en række andre fag? Eller var det etableringen af en ny interdisciplinaritet, hvor begreber og metodikker og indsigter udveksles med gensidig inspiration, nye erkendelser og ommøblering af faggrænser til følge? Det nemme men ikke desto mindre sande svar er naturligvis, at alle svarene er rigtige. Skulle man ikke desto mindre forsøge at systematisere de perspektiver, den spatiale vending rummer og udforsker, kunne man dele dem op i erkendelsesmæssige, ontologiske og politisk-praktiske:

Erkendelsesmæssige: Den spatiale vending handler om, hvordan vi er placeret i verden, og hvordan vi omgås og erfarer den. Hvad betyder det eksempel for vores erfaring af verden, at den sker med fingrene, ørerne, øjnene, tungen? Det handler om kroppens, sansernes og situationens betydning for det, vi oplever og forstår; om stedernes betydning for vores selvforståelse og erindring; og erindringens for stederne; om lokalernes betydning for elevernes indlæring; om gadernes betydning for, om vi føler os som hjemmehørende i et socialt fællesskab.

Ontologiske: Hvad rum og sted overhovedet er, har fået ny plads i den vestlige tænkning efter at være trængt i baggrunden af dels et hundredeårigt fokus på tid og historie og dels en dermed forbundet mere eller mindre udtalt opfattelse af rummet som det neutrale, bagvedliggende, hvor ting og sager nu engang optræder og forløber i historiske udviklingslinjer. Er der ét rum eller kun de rum, man kan gå ind i og ud af? Er steder noget andet end lokaliteter? Kan de afgrænses, eller kan man tale om et sted, der til dels er andre steder, og bliver til et sted i kraft af dets porøsitet og forbindelseslinjer til instanser, der ligger uden for stedet? Hvad er det offentlige rum? Er det byens pladser, tv-skærmene eller ventesalen hos lægen? Eller er det offentlige rum det, der praktiseres som et sådant?

Politisk-praktiske: Hvilken betydning har måderne vi forstår, definerer og forvalter rum og sted for magtforhold, politiske beslutninger, uro, eksklusion? At tegne et kort er ikke længere en neutral, geometrisk øvelse (og har i øvrigt aldrig været det), men en central del af forskellige magtinstanser territoriale imaginationer. Hvem bestemmer, hvordan grænsen skal trækkes, og hvad der skal tegnes med på kortet? Kan man udelade en hemmelig by af militære hensyn, og hvordan tegner man en slum-forstad? Indretningen af historie- og kulturforvaltende steder såsom museer, mindesmærker og bydele har betydning for, af hvem og hvordan stederne bruges, og for hvorledes vi konstruerer og praktiserer fænomener som historie, nationalitet og identitet. Kommuner kan på et strategisk niveau indrette byrummet, så narkomanerne forsvinder, og de pæne folks børn får nye pladser at lege på. Borgere kan på et taktisk niveau gå til modværge mod, indskrive sig i og kommentere på normative eller livssløvende omgivelser med kreative approprieringer som graffiti, billboard hijacking, guerilla gardening og flash mobs. Stater kan bygge broer og rejse vindmøller og plante et flag på månen.

I artiklerne i dette nummer tilbydes læseren en række perspektiver på den spatiale vending, der rækker over og ind i både erkendelsesmæssige, ontologiske og politisk-praktiske problemstillinger.

Louise Fabian giver i sin artikel *Spatiale forklaringer - da den geografiske tankning kom på den humanvidenskabelige dagsorden* en indledende karakteristik af nogle af de traditionsdannelse, man kan identificere i den igangværende interdisciplinære spatiale vending. Det hævdes, at vi med den spatiale vending ser en omfattende og flerfacetteret udforskning af rummets evne til at samle, rumme og situere menneskelivet. Artiklen belyser nogle af de transformationer af forståelsen af begreberne rum og sted, der udvikles, når forholdet mellem det tidlige, det sociale og det spatiale rykker ind i centrum af den humananalytiske bevidsthed. I takt med at den spatiale vending udbredes og adapteres i stadig flere forskellige forskningsfelter, sker en række tematiske og metodiske forskydninger og mutationer. Artiklen kortlægger hvilke indsigter henholdsvis den kritiske kulturgeografi, den fænomnologiske tradition og kulturstudiernes praksisanalyser bibringer analysen af rumligheden. Slutteligt spørger artiklen ind til, hvad der gør en vending til en vending, og i hvilket omfang den igangværende interdisciplinære reorientering mod og redefinering af spatiale begreber kan betegnes som en sådan, ligesom det vises, hvordan den igangværende vending mod rumlighed er forbundet med en vending mod materialitet og praksis.

Derefter følger artiklen *Rumlig praksis: konstitution af rum mellem materialitet og repræsentation* af **Kisten Simonsen**. Simonsen argumenterer her for den grundlæggende antagelse, at det videre arbejde med at teoretisere rummet bør tage udgangspunkt i en social ontologi om praksis. Artiklen indledes med en introduktion, der karakteriserer den spatiale vending set med kultur- og samfundsgeografiens briller. Det bemærkes, at kulturgeografien i stigende udstrækning har indgået i interdisciplinære konversationer med andre human- og samfundsvidenskaber om en reteoretisering af rummet og andre rumlige begreber. Derefter skitseres en af Henri Lefebvre inspireret social praksisontologi, og der leveres en specifikation af, hvordan man på baggrund af den foreslåede sociale rumforståelse kan forstå operationer i dette rum. I denne forbindelse udforskes 'det kropslige rum', hvor den *levede erfaring* er lokaliseret i mellemrummet mellem bevidsthed og krop og 'det narrative rum', hvor rummet konstitueres af 'rumliggørende', narrative praksisser. Artiklen afsluttes med en diskussion af forholdet mellem rum, tid og mobilitet.

Richard Ek udforsker i *Den spatiale vending som ontologisk vending*, hvordan den spatiale vending kan conceptualiseres som en ontologisk vending. Der argumenteres for, at denne ontologiske vending udvider sig som en ontologi med *bevægelse* som grundlag og fjerner sig mere og mere fra en ontologi med et *sedimentært* grundlag. Artiklen viser samtidig, at denne ontologiske vending også har epistemologiske, politiske og etiske konsekvenser, idet vores handlen i verden står i relation til vores opfattelse af vores tilblivelse (*vardande*) i verden. Det demonstreres, hvordan den spatiale vending udgør en vidensproduktion, som kan anvendes til ideologiske og politiske formål. Som et eksempel på dette udforskes den øgede interesse for rumlighed indenfor management – og organisationsteori. I artiklens afsluttende del opfordres læseren til at reflektere over, at den viden, som følger af den spatiale vending indenfor management- og organisationsteori men også indirekte indenfor andre akademiske discipliner, ikke bare har frigørende effekter men også kan anvendes som værktøj til at opnå den modsatte effekt: øget og forfinet kontrol og overvågning, øget magtudøvelse og en afsubjektivering af mennesker.

Dan Ringgaard argumenterer i artiklen *Sted, landskab og rum* for, at den rumlige vending ikke er en vending bort fra tiden, men et skift i fokus fra historiske og psykologiske forklaringsmodeller til geografiske, sociologiske og fænomenologiske, og en reaktion imod den solipsisme, som den foregående vending, den sproglige, ind imellem endte i. Det vises, hvordan alle disse delinteresser indenfor den rumlige vending kan mødes omkring emnet sted. Forfatteren hævder, at som stedteorien har udviklet sig, kan man udskille tre momenter: et fænomenologisk, der har kroppens møde med landskabet som sit udgangspunkt, et sociologisk, som ikke mindst handler om globaliseringens virkninger, og på det seneste også et kar-

tografisk, som gentænker sted og repræsentation. Artiklen diskuterer fortrinsvis det fænomenologiske moment. Dette sker ud fra læsninger af tre kortprosastykker fra Louis Jensens *Den øverste længsel* fra 1994.

Niels Kayser Nielsens ærinde med artiklen *Krop, topografi og kulturelle transformationer* er at rodfæste den spatiale vending i forståelsen af, hvad det vil sige at bebo og tilegne sig et sted, ikke først og fremmest gennem mentale strukturer, men gennem de handlinger og gøremål, man indtager stedet med. Hermed rettes en kritisk bemærkning til den del af forskningen, der ifølge Kayser Nielsen har underprioriteret, eller ligefrem advaret mod, opmærksomheden på steder som relativt afgrænsede og stabile enheder. Ved hjælp af håndbolden som case vises det, hvordan transformationen af rum til sted sker gennem en kropslig tilegnelse i en permanent udveksling mellem selvforglemmelse og årvågen refleksivitet. Stedet er ikke reaktionært, men rummer mulighed for samfundsmæssighed. Kayser Nielsen er optaget af, hvad det vil sige at bebo og tilegne sig et sted set indefra, dvs. hos dem der bor og lever det pågældende sted, og er således eksponent for den del af forskningen, der er optaget af at udforske de handlinger og gøremål, man gør brug af, når man bebor et sted, ud fra den præmis, at der ikke findes den handling, som ikke er allokeret og finder sted. Kayser Nielsens pointe er ydermere, at inden et sted er blevet til et sted, har det været et rum. Et rum der foreligger som en mulighed, fyldt med latent possibilisme. Det interessante bliver da at se nærmere på, hvorledes et rum transformeres til et sted, som altså både er unikt og absolut i sig selv og samtidig relativt og indlejret i en flerhed af andre steder.

Hvor de fem første artikler i høj grad forsøger at karakterisere og udforske, hvad der teoretisk og metodisk er på færde i den spatiale vending, er de tre følgende artikler i højere grad artikler, der mere udfoldet eksemplificerer og demonstrerer, hvorledes udforskninger af sted og rum kommer på dagsordenen og informerer forskellige forskningsområder og caseanalyser.

Astrid Nonbo Andersen demonstrerer i artiklen *Vore gamle tropekolonier...? – Tropekolonierne som danske erindringssteder*, hvordan forholdet mellem sted, erindring og fortidsforvaltning er blevet et centralt tema inden for historiestudier og kulturforskningen. Dette vises med forvaltningen og dyrkelsen af den danske kolonihistorie som eksempel. Begrebet erindringssted (*lieu de mémoire*) har, siden det blev introduceret af den franske historiker Pierre Nora i 1987, huseret i den del af historiebrugs- og kulturarvsforskningen, der er inspireret af den spatiale vending. Artiklen stiller skarpt på erindringsstedets idéhistorie og diskuterer, med forvaltningen af den danske kolonihistorie på Tranquebar som eksempel, nogle af de problemer og muligheder, der åbner sig, når man forsøger at få et sted til at fortælle en særlig historie. Et erindringssted er i følge Nora en forening af symbolik, ma-

terialitet og funktionalitet, der fungerer som et kondenseret punkt, den nationale 'hukommelse' kan orientere sig efter. *Sted* skal derfor ikke forstås snævert som et fysisk sted, men som et forsøg på at fiksere og fastholde særligt repræsentative dele af tiden: materialiseret tid, så at sige. Det er ifølge Nonbo Andersen den personlige tilegnelse af historien via stedet, der er interessant for den nationsdannende historiebevidsthed, der ikke kan klare sig alene med en kritisk historievidenskab, men er afhængig af en følelsesmæssig identifikation med fortiden. Artiklen demonstrerer, hvordan det imidlertid ikke er uden problemer at løfte erindringsstedet ud af den nationalstatslige kontekst, det er født ud af, og over i den hybride kontekst, de tidligere kolonier udgør.

I **Thomas Szulevicz'** og **Klaus Nielsens** artikel *Den topografiske vending og læring i praksis* illustreres det, hvordan rummet forstået som socialt produceret gennem praksis, har konsekvenser for pædagogik og læring. Szulevicz og Nielsen identificerer via den danske antropolog Kirsten Hastrup en topografisk vending, hvor forståelsen af rum som en neutral, på forhånd givet størrelse afløses af forståelsen af rum som et sted, hvor konkrete og praktiske handlinger finder sted. Artiklen bringer dette fokusskift i anvendelse i en analyse af to forskellige læringsforståelser, hvor den individcentrerede, kognitive læringsforståelse sættes overfor en læringsforståelse, hvor læring anskues som individets praktiske engagement i en konkret situeret kontekst. Den sidste beskrives med inspiration fra den britiske antropolog Tim Ingold, og forskellen mellem de to vises i to forskellige tilgange til landbrugsuddannelse, der finder sted i henholdsvis klasseværelset og malkegraven.

Svein Aage Christoffersen giver i artiklen *Tid, rum og transcendens hos K.E. Løgstrup* et overblik over K.E. Løgstrups tænkning om rummet som et opgør med det stærke fokus på tid i det 20. århundredes protestantiske teologi. Hvor det 20. århundredes teologi for størsteparten var optaget af at befri kristendommen for Platon og den græske tænkemådes indflydelse, tilbyder Løgstrup netop en ny gennemtænkning af forholdet mellem græsk og bibelsk tænkemåde. Den første beskrives med Per Erik Persson som en optagethed af rummet; den anden som en optagethed af tiden og historien. Løgstrup genopdagede, blandt andet via studier af tidslighed og skabelse, rumbegrebet som et nødvendigt korrektiv til tidens tilintetgørende proces. Derfor er Løgstrup ifølge Christoffersen én af de vigtigste spatiale tænkere i den moderne, protestantiske teologi.

Temaet afsluttes med to artikler, der betragter den spatiale vending fra et helikopterperspektiv. **Svend Erik Larsen** problematiserer i *"Jeg sidder i toget". Rumlighed i forandring* opfattelsen af, at der skulle være sket et radikalt nybrud i tænkningen med den spatiale vending siden ca. 1980. Ordet "vending" forstås som regel som et radikalt brud, men ifølge Larsen er der snarere tale om en øget opmærksomhed

som del af en kompleks og kontinuerlig kulturel differentieringsproces. Denne proces spores gennem udviklingen i opfattelsen af rummet som erfaring, begreb og medialitet. Det mere intensive fokus på rum betyder imidlertid ifølge Larsen, at nye forbindelser opstår mellem forskellige fagområder med deraf følgende ændrede horisonter og metoder. Kulturgeografi og forskning i bykultur bliver eksempelvis betydningsfulde for litteratur og billedkunst, indholdsmæssigt, analytisk og metodisk; interessen for litteraturens cirkulation og distribution i det fysisk-kulturelle rum gennem oversættelser, medieadaptationer, publikationskanaler lader sociologi og fortolkningsteori mødes på nye vilkår; migrationsbevægelser, globalisering og litteratur giver gensidig inspiration; lokalhistorie, regionalhistorie på tværs af nationale sprog- og kulturgrænser nyorienterer æstetiske og antropologiske studier; erindringskulturelle studier giver rum og sted en ny plads i kulturstudierne; nye opfattelser af landskabet som rum i forhold til nationalisme, økologi og turisme; forskning i grænseområder mellem lande, kulturer, tankemønstre og medier dukker op overalt. Interessen for rumlighed er ifølge Larsen mest af alt udtryk for en ny interdisciplinaritet, der reaktiverer og delvis ommøblerer kendte begreber, faggrænser og indsigter i nye kontekster.

I artiklen *Udviklingen af rumopfattelsen 1600-2000 – Filosofihistoriske hovedtræk* trækker **Steen Brock** linjer tilbage til naturvidenskabens udvikling og forandring fra 1600 og frem. Det hævdes, at den spatiale vendings opfattelse af rum som noget, der samler, rummer og situerer, har rødder tilbage til Immanuel Kants idé om skematisme og de efterspil, som denne idé har haft i form af værkbegrebet, modelbegrebet og eksistential-ontologien. Naturvidenskabens før Kant kan muligvis kritiseres for at operere med et mekanisk natursyn og et abstrakt rum, men allerede med Kant erstattes denne opfattelse af et dynamisk natursyn, hvor rummet ikke er en beholder, men snarere er noget, der kan opstå omkring bevægelser med former og relationer. Opfattelsen af naturvidenskabens som en passiv læsning af Naturens Bog holder derfor heller ikke længere: I stedet er der tale om aktiv konstruktion af metoder og indfældethed i virkeligheden. Dette gælder efter Kant for videnskabelige modeller, og en parallel forandring kan genfindes i udviklingen af værkbegrebet og eksistential-ontologiens begreb om rummet som handlingens sted.

I intermezzoet bringer vi et interview af **Frank Beck Lassen** og **Mikkel Thorup** med Quentin Skinner. Interviewet udforsker den biografiske og metodologiske baggrund for Cambridge-tilgangen til idéhistorie; en tilgang, der også er kendt som intellektuel historie og har Quentin Skinner som én af sine grundlæggere og mest prominente repræsentanter. Artiklen tager os tilbage til Skinners tidlige år i skole og på universitet, hans møder med R.G. Collingwood og Ludwig

Wittgenstein, og hans vej ind i intellektuel historie, samt hans forståelse af, hvad den er. Interviewet bevæger sig derefter videre til metodologiske temaer om intentionalitet og kontekstualisme og spørgsmålet om, hvad det vil sige at arbejde som intellektuel historiker i dag.

Dette nummer er som vores faste læsere vil bemærke samtidig et møde med et nyt layout, der er affødt af, at Slagmark har indgået et samarbejde med Aarhus Universitetsforlag. God fornøjelse med læsningen.

På redaktionens vegne

Henrik Jøker Bjerre og Louise Fabian

Litteratur

- Aristoteles (1987): *Aristoteles' Physik – Vorlesung über Natur*, Erster Halbband: Bücher I (A) – IV (Δ), Griechisch-Deutsch, Felix Meiner Verlag, Hamburg.
- Günzel, Stephan (2008): "Spatial Turn – Topographical Turn – Topological Turn" in Döring, Jörg und Thielmann, Tristan (eds.), *Spatial Turn - Das Raumparadigma in den Kultur und Sozialwissenschaften* Transcript Verlag, Bielefeld.
- Lefebvre, Henri (1991 [1974]): *The Production of Space*, Blackwell Publishing.
- Heidegger Martin (2007 [1927]): *Væren og tid*, Forlaget Klim.